

Väikese kasutajaskonnaga keelte õpetamine ja õpetaja vajab jätkuvalt toetust

Ettekanne Eesti Võõrkeeleõpetajate Liidu ümarlaul
3. detsembril 2011

Nii sõnastasid Eesti Võõrkeeleõpetajate Liitu kuuluvad saksa, soome ja eesti keele kui teise keele õpetajad ühe oma olulisema seisukoha pöördumises haridusministrile 20.4.2011. 3.12.2011 toimus EVÕL-i ümarlaud, kus arutleti veel kord olulisemate probleemide ja kitsaskohtade üle.

Soome keelt on võimalik üldhariduskoolis õppida gümnaasiumis C-keelena või valikainena, kui koolil on humanitaarsuund ja kooli juhtkond on otsustanud soome keele kasuks ja/või õpilased on avaldanud soovi soome keelt õppida. Aastal 2009. ilmus C-keele ainekava alusel Kaare Sarki nimelt eestikeelse õppija jaoks koostatud õpik „Hyvä-parempi-paras“. 2010./2011. õppeaastal õpiti soome keelt C-keelena või valikainena 25 üldhariduskoolis tuhatkonna õpilasega üle Eesti (1022), lisaks 16 kutsekoolis (1816 õpilast). Alates 2011. aasta sügisest õpetatakse soome keelt kolmes gümnaasiumis ka B-võõrkeelena. Soome keele tegevõpetajaid on 100, soome keele õppijaid kõikides koolides ja vabaharidussüsteemis peale 5138. Huvi soome keele õppimise vastu on praegu suur, seda eriti vabaharidussüsteemis, põhjuseks eelkõige avatud tööturg. Vabaharidussüsteemis kasvab soome keele õppijate arv pidevalt.

Mille osas meie, soome keele õpetajad, siis toetust vajame? Esiteks on soome keelt B-keelena õpetavad õpetajad mures õpilaste edasiõppimisvõimaluste pärast. Teiseks on väga suure osa praeguste soome keele õpetajate jaoks olulisimad küsimused ümber- ja täiendõppevõimalused.

Oluline on mõista, milline on soome keele õpetaja profiil. Üldhariduskooli soome keele õpetaja on põhierialalt reeglina eesti keele ja kirjanduse õpetaja, kes on ülikooliõpingute ajal kõrvalerialana omandanud soome keele oskuse, kuid kel puudub selle kohta ametlik diplom. Sellised õpetajad vajavad tarifitseerimiseks tunnustusi. 2005. a. Järvi Lipasti poolt tehtud küsitluse põhjal selgus, et 25 tegevõpetajat on huvitatud soome keele õpetaja ümberõppest, sest kool nõuab seda. Tegemist on tõeliste oma aine entusiastidega, kes õpetavad soome keelt valikainena oma põhiaine ja muude kohustuste kõrvalt. Paljud õpetavad soome keelt lisaks keeltekoolides ja muudes vabaharidusasutustes.

Teise rühma moodustavad soome keele õpetajad, kel on olemas soome filoloogi diplom, kuid puudub lisaeriala, mistõttu nad õpetajana täiskoormusega tööd ei leia. Selle rühma kuuluvad aastatel 1996 – 2006 TÜ ja TLÜ lõpetanud 50 soome keele õpetajat või soome filoloogi, kellest õpetajana töötab vaid mõni üksik. Need, kes töötavad õpetajana, jagavad ennast äraelamiseks mitme töökoha vahel.

Soome keele õpetajad leiavad, et riik saaks siin appi tulla, finantseerides soome keele (ja ka muude väikese kasutajas- või õppijaskonnaga keelte) õpetajate ümber- või täiendõpet. Riiklikult finantseeritav täiendõppevõimalus aitaks ära kasutada juba olemasolevat tööjõuressurssi. Õpetajatel käib täiend- või ümberõppe eest maksmine selgelt üle jõu.

Haridus- ja teadusministeeriumi poolt koostatud Eesti võõrkeelte strateegia 2009 – 2015 tuuakse lk. 16 välja, et „Võõrkeelte õpetajate täienduskoolituse probleematikat ei ole uuritud, seetõttu puuduvad andmed selle kohta, missugustel täienduskoolituskursustel võõrkeelte õpetajad osalevad, missugune on koolituste tõhusus.“ Soome Instituudis on sellised andmed osaliselt olemas. Eesti võõrkeelte strateegia võõrkeeled visiooni osas aastal 2015 märgitakse ühe eesmärgina, et „valdav osa võõrkeeleõpetajaid on saanud ettevalmistuse ka teise võõrkeele õpetamiseks, selle saavutamiseks on käivitunud mitmesugused tugisüsteemid: riiklikult koordineeritud täiendus- ja ümberõpe ...“ Töö selles suunas juba käib. Alates 2007. aastast Tallinna ülikooli lõpetanud soome keele õpetajad omavad reeglina ka mingit lisaeriala. Soome keele õpetajad loodavad, et riik märkaks ka neid õpetajaid, kes on aastast aastasse oma panuse andnud.

Soome keele õpetamist B-keelena alustati 2011. aasta septembrist kolmes koolis (Tartu Mart Reiniku Põhikool, Jõgeva Ühisgümnaasium ja Viljandi Maagümnaasium). Selleks koostati ainekavad ja anti Haridus- ja Teadusministeeriumist toetussumma infopäeva korraldamiseks, õpikute jt vahendite muretsemiseks, õpetaja täiendkoolituseks jne. Õpetajad alustasid õpetamist, kuid nii neil kui kooli juhtkondadel on teadmatus selles osas, kas soome keel B-keelena töörühm töötab edasi, kui kaugele on jõutud ja millised on tulevikuperspektiivid. Võõrkeelte strateegia rakenduskavas 2009–2011 on kirjas koolide projektipõhine toetamine kolme aasta jooksul läti, rootsi ja soome keele kui B-võõrkeele õpetamisel. Ametlikku kinnitust ei ole, millistest summadest konkreetsele koolile on jutt ja kuidas seda raha kasutada. Mis saab kolme aasta pärast projekti lõppedes? Kuidas siis toetatakse B-võõrkeele õpetamist? Mis saab edasi rahastusest: 9. klassis (ja gümnaasiumiosas) on ka õpikuid vaja. Soomest tellides on õpikud väga kallid ja need ei sobi ka Eesti õppe- ning ainekavadega. Ka soome keele õppimise jätkamise võimalustega gümnaasiumiosas on vaja tegeleda, et praegu alustanud õpilased ei satuks tupikusse, kui nad lõpetavad põhikooli või vahetavad elukohta.

Terje Kruusimaa
Margit Alliksaar
Eesti Soome Keele Õpetajate Selts